

Motion till riksdagen 2017/18:1162

av **Roland Utbult (KD)**

Tillämpningen av vattendirektivet inom kultursektorn

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket att se över konsekvenserna av vattenlagstiftningen inom kulturmiljösektorn och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över länsstyrelsernas bidragsregler i samband med tillämpningen av den nuvarande vattenlagstiftningen och fördelningen av de ekonomiska bördorna för enskilda anläggningsägare och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

EU:s ramdirektiv för vatten, vattendirektivet, ställer krav på att vattnet i våra sjöar, vattendrag och grundvatten ska ha bra kvalitet och att dricksvattentäkter skyddas. Arbetet ska rikta in sig på att minska föroreningar, främja en hållbar vattenanvändning och förbättra väståndet för de vattenberoende ekosystemen.

I Sverige är tillgången till rent dricksvatten god medan det i många andra länder i framförallt södra Europa är en bristvara. Vattendirektivet är för dessa länder avgörande för att lyckas uppnå god vattenstatus senast 2027. För att vi i Sverige ska uppfylla EU:s direktiv för vatten måste dock tusentals vandringshinder för fisken i våra vattendrag tas bort. Många av dessa fördämningar har funnits sedan flera hundra år.

Avsikterna är goda men åtgärderna riskerar att utradera värdefulla tillgångar såsom naturmiljöer, småskalig energiproduktion, jordbruksmark och, inte minst, kulturmiljöer vid vatten. En stor del av vårt industriella kulturarv från medeltiden och framåt är knutet till rinnande vatten och vattenkraft. Här finns lämningar och anläggningar som fortfarande fungerar, som kvarnar, sågar, hamrar och hyttor, trösklogar, flottningsanläggningar, damm- och översilningsängar.

Det finns hundratals anläggningar som vårdas av privatpersoner och ideella föreningar, bland annat arbetslivsmuseer. De har inte råd att vare sig söka tillstånd eller investera i eventuella fiskvägar. Utrivningarna riskerar att bli många och omfattande. Av de ca 1 800 mindre vattenkraftverk som finns i landet bedöms ungefär 200 hotas av rivning. Detta har påtalats bl.a. av flera kommunala representanter och av Riksantikvarieämbetet.

Reglerna kan komma att skärpas. Enligt Vattenverksamhetsutredningen, en utredning nästan helt i avsaknad av kulturhänsyn och utan representanter för antikvariska intressen, ska de som har verksamhet vid vattendrag ansöka om nytt tillstånd för sina anläggningar. Det gäller också de anläggningar som nyttjas med stöd av urminnes hävd. De som inte ansöker om nytt tillstånd, eller får avslag, ska föreläggas att riva ut anläggningarna. Utredningens förslag är f.n. under beredning i Regeringskansliet men redan nu är läget ytterst bekymmersamt för många mindre anläggningsägare. Riksantikvarien har bl.a. hävdats att ”de anläggningar som bedrivs med kulturhistoriska motiv måste få ekonomiska möjligheter att vara kvar”. Detta problem gäller också för de anläggningar som, i likhet med Brevens bruk, redan nu prövas enligt gällande lagstiftning. I många fall saknas någon form av offentlig finansiering för privatägda anläggningar där villkoren för en fortsatt drift medför ekonomiska konsekvenser som inte står i rimlig proportion till åtgärdens betydelse och inte är möjliga att ta för en anläggningsägare.

Riksdagen skall stifta lag men den har också en viktig uppgift i att följa upp hur de lagar man varit med och stiftat fungerar i verkligheten.

Staten har åtagit sig att följa EU:s direktiv och måste därför tillföra nödvändiga resurser för att kommuner, lantbrukare, statliga myndigheter och andra aktörer ska kunna vidta de åtgärder som behövs. Självklart måste åtgärderna anpassas till att kulturhistoriskt värdefulla miljöer berörs. I dag tycks rättstillämpningen inom området enbart se till begränsade natur- och faunavärden. Den prövning som nu sker bör stoppas i avvaktan på en närmare analys av den lagstiftningens konsekvenser, bl.a. inom kulturmiljöområdet. Samtidigt bör tillämpningen av redan avkunnade domar och tillståndsärenden stoppas i avvaktan på en sådan analys.

- Regeringen bör därför uppdra åt Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket att redovisa de kulturhistoriska konsekvenserna liksom de ekonomiska effekterna för anläggningsägarna av såväl den nuvarande som den föreslagna miljö- och vattenlagstiftningen och föreslå lämpliga åtgärder för finansiering.
- Länsstyrelsernas bidragsregler måste dessutom förändras så att det klart framgår att även de dammägare som blivit ålagda att genomföra en viss åtgärd kan omfattas av statligt stöd bl.a. inom ramen för s.k. LONA-bidrag, för att genomföra nödvändiga åtgärder. En sådan åtgärd brådskar då dammrivningar redan pågår.
- I avvaktan på en analys av den nuvarande lagstiftningens konsekvenser bör tillämpningen av redan avkunnade domar och tillståndsärenden stoppas och de tillståndsprövningar som nu pågår förklaras vilande.
- Regeringen bör utreda hur de ekonomiska bördorna av vattenlagstiftningen skall göras rimliga för enskilda anläggningsägare.